

Bài viết riêng cho BBCVietnamese.com

http://www.bbc.co.uk/vietnamese/indepth/story/2009/02/090202_china_advisers_review.shtml

L i gi i thi u: *Th i gian v a qua, trong gi i nghi n c u và nh u ng i quan tâm l ch s có chuy n cho nhau b n d ch ti ng Vi t m t t p sách c a Trung Qu c liên quan cu c chi n Đông D ng l n m t (1946-1954). Đ c ghi chú là tài li u l u hành n i b , t p sách cung c p cho đ c gi Vi t Nam góc nhìn c a nh ng c v n Trung Qu c tr c ti p tham chi n. Xin gi i thi u v i quý v bài đ m sách c a GS. S h c Ph m Cao D ng, h n s ng California, M .*

Tờ p sách có nhan đ Ghi Chép Th c V Vi c Đoàn C V n Quân S Trung Qu c Vi n Tr Vi t Nam Ch ng Pháp (H i ký c a nh ng ng i trong cu c) do Nhà Xu t B n L ch S Đ ng C ng S n Trung Qu c n hành B c Kinh năm 2002, b n d ch ti ng Vi t c a Tr n H u Nghĩa và D ng Danh Dy v i D ng Danh Dy cũng là ng i hi u đ nh.

Tờ p tài li u này dày 280 trang qua th đ n t và g p đôi t c 560 trang theo kh sách in nh , g m t ng c ng 10 bài, thêm hai trang L i Cu i Sách.

Tác gi đ u tiên là La Quý Ba, ng òi đ c Trung ng Đ ng C ng S n Trung Qu c bí m t c sang V êt Nam đ u năm 1950 làm đ i di n liên l c gi a Trung ng Đ ng C ng S n Trung Qu c và Trung ng Đ ng C ng S n Đông D ng, sau này là Đ i S đ u tiên c a C ng S n Trung Qu c V êt Nam. Bài này ng n và có tinh cách t ng quát, đ c vi t đ t ng nh Mao Tr ch Đông.

Tác gi th hai là Tr ng Qu ng Hoa. Ông này xu t thân làm công tác v n phòng c v n quân s c a Đoàn, lo v th ng kê n n m v ng tình hình giao nh n v t t đ báo cáo cho lãnh đ o c a Đoàn. Tr ng Qu ng Hoa có c th y b n bài, đ ng th i gi vai trò s a ch a và hi u đ nh, k c s a ch a và hi u đ nh cho ph n “Đ i S Ký” t c ph n niên bi u các s ki n chính c cu i sách trong đó có bài viết t ng quát và m t bài viết v vai trò có tính cách quy t đ nh c a t ng Tr n Canh trong tr n Đông Khê – Th t Khê.

Ng i có bài th ba là Vu Hoá Thu n, viết v Vi Qu c Thanh trong c hai tr n Đông B c và Đ n Biên Ph , m t vai trò cũng quy t đ nh gi ng nh vai trò c a Tr n Canh trong chi n đ ch Đông B c.

V ng Nghiên Tuy n nguyên t trong ban tham m u c a T ng Tr n Canh và là c v n cho Đ i Đoàn 308 trong th i chi n tranh ch ng Pháp, năm 1956 l i tr sang V êt nam làm t tr ng T Chuyên Gia Q ân S cho đ n năm 1957. Ông này có hai bài dài và coi nh nòng c t c a t p sách.

Ti p theo là các bài c a Đ c Kim Ba và c a Nh Ph ng Nh t mà ti u s không đ c ghi dù là gián ti p.

Cu i cùng là m t niên bi u li t theo ngày tháng ti n trình ho t đ ng c a Đoàn C V n Trung Qu c t ngày đ c thành l p, t tháng Giêng và tháng Hai năm 1950 cho đ n trung tu n tháng Ba năm 1956.

T m quan tr ng c a Trung Qu c

Nói t i Chi n Tranh Pháp – Vi t Minh (1946 – 1954) không ai là không bi t t m quan tr ng c a vi n tr c a C ng S n Trung Qu c cho C ng S n Vi t Nam k t sau khi Đ ng C ng S n Trung Qu c chi m đ c toàn th Trung Hoa L c Đ a. Hay ch m h n và đung h n chút n a là t trung tu n tháng 8 năm 1950, khi hai đoàn c v n quân s , m t do Vi Qu c Thanh và Đ ng D t Phạm c m đ u t Qu ng Tây và m t do Tr n Canh h ng đ n t Vân Nam đ n b ch huy ti n ph ng c a Vi t Minh t Qu ng Uyên, Cao B ng và đ c Võ Nguyên Giáp và Tr n Đ ng Ninh đón ti p và thuy t trình. Đây là th i đi m then ch t.

Ch t ch H Chí Minh đón ông Vi Qu c Thanh t Hà N i năm 1965

Nó m đ u cho m t giai đ o n m i trong l ch s Chi n Tranh Đông D ng L n Th Nh t, trong đó vi n tr c a Trung Qu c đóng vai trò quy t đ nh. Sau th i đi m này quân đ i c a T ng Giáp không còn ph i “chi n đ u trong vòng vây”, không còn ch đánh du kích n a mà đã chuy n sang v n đ ng chi n r i sau đó là công kiên chi n đ đánh b i đ ch quân c a h , theo sách l c c a Mao Tr ch Đông và kinh nghi m c a Quân Đ i Nhân Dân Trung Qu c.

Tập sách nhàn nhàn của võn Trung Quốc đóng vai trò lớn tại Địch Biên Phòng

Tác Giả: Phạm Cao Dáng

Thứ Sáu, 06 Tháng 2 Năm 2009 14:32

Hai ký của các nhà lãnh đạo Việt Minh trong đó có Tổng Võ Nguyên Giáp, Tổng Tư Lánh Quân Đái, có Đáng Văn Việt, Trung Đoàn Tráng Trung Đoàn 174, con Hùng Xâm của Đáng Sĩ 4, đều nói tiếng nguán tiếng duy nhất và thiết yếu này tiếng nói tiếng đái ít. Nhưng chiến thắng của Việt Minh tại các trận Đông Khê và Cao Bằng trong chiến dịch Việt Bắc tại trận Địch Biên Phòng theo các chủ huy nguái Việt này là do sự hoạch định chiến lược và chiến đấu của chính nguái Việt.

Các của võn Trung Quốc trong tập Ghi Chép Thác ká trên đã ghi nhận nói nguái cái. Không những thế họ còn viết nhiều hơn nữa, không riêng về quân sự như cung cấp đồ súng áng, đán dác, quân trang, quân dụng, số nhân tài liệu huấn luyện, tái tổ chức lại quân đái và chi tráng đát nhận vai trò của chính trị trong quân đái, thành lập và võ trang tiếng đái đán và mái như các Đái Đoàn 316, 320, 325, 351 và một trung đoàn công binh bên cạnh các đái đoàn 304, 308, 312 và một số trung đoàn đã có từ trước. Họ còn nói đã giúp Việt Minh giải quyết những khó khăn về kinh tế, tài chính, đác biệt là về tiền tệ, tiếng thác đá Việt Minh thế ghi nhận thế đáng, bao vây trên nhiều mặt trận, sang chá đáng làm chủ chiến trận.

Các của Tàu còn cho biết họ đã soạn thảo các chiến lược và trực tiếp tham gia chiến trận cùng với quân đái của Tổng Giáp tại đó đã giúp cho Công Sĩ Việt Nam toàn thắng.

Vài điểm ghi nhận

Một cách tóm tắt, khi đác tài liệu này ta có thể ghi nhận đác những sự kiện sau đây:

Thứ nhất: Việt trận của Trung Quốc cho Công Sĩ Việt Nam là do Công Sĩ Việt Nam yêu cầu qua văn thư của Hồ Chí Minh và Trung ương Đáng Công Sĩ Đông Dáng gọi Mao Trạch Đông và Trung ương Đáng Công Sĩ Trung Quốc, tiếp theo hai chuyến đi bí mật của Hồ Chí Minh sang Bắc Kinh vào đầu tháng Giêng năm 1950 và vào mùa đông năm 1951.

Lần đi thứ nhất, khi Hồ Chí Minh đến Bắc Kinh thì Mao Trạch Đông và Chu Ân Lai đã đi Moscow để ký “Hiệp ước Tổng Tráng Minh Háu Nghá Trung – Xô” tại trước nên ông Hồ chủ đác Lưu Thiáu Ká đón tiếp rồi sau đó đác Lưu Thiáu Ká thu xếp đá sang Moscow.

Câu hỏi đầu tiên đặt ra là trước khi đi Mao và Lưu có biết là Hồ sẽ sang Bắc Kinh hay không? Câu hỏi đầu tiên đặt ra như câu trả lời phần nhiều là có. Nếu vậy thì sao hai người lại không đi Hồ Chí Minh sang Bắc Kinh để rồi cùng đi?

Câu trả lời phần nào có thể được thấy nếu ta theo dõi những gì đã xảy ra sau đó. Thứ nhất là trong buổi tiếp do Bộ Chính Trị Trung Quốc Đảng Cộng Sản Liên Xô tổ chức để khoản đãi Hồ Chí Minh khi họ đến Moskva thì ngày 6 tháng Hai năm 1950, Stalin đã không đến và Stalin chấp tiếp ông này ngày sau đó và tiếp phòng làm việc của mình với sự có mặt của nhiều người khác trong đó có Võ Nguyên Giáp là đại sứ Trung Quốc tại Liên Xô.

Thứ hai là trong buổi tiếp tân chiêu đãi trước thềm dành cho Mao Trạch Đông, Châu Ân Lai và toàn thể các đoàn viên phái đoàn Trung Quốc, Hồ Chí Minh cũng được mời, có thể là không chính thức vì chuyên đi của ông là bí mật. Lợi dụng cơ hội này và khi Stalin rất vui, Hồ Chí Minh đã ngỏ ý xin được ký mật hiệp ước ngừng chiến tranh giữa Trung – Xô Mao Trạch Đông đã ký với Stalin trước đó. Stalin đã chấp thuận.

Trên cùng Quốc gia đã kể lại cuộc đàm thoại giữa hai người như sau:

“Stalin rất vui, trong bữa tiệc luôn luôn trò chuyện với khách. Hồ Chí Minh nắm lấy thời cơ này cũng hỏi Stalin: “Đảng chí còn có chuyện gì nữa để với công tác của Việt Nam chúng tôi không?”. Stalin cười: “Tôi làm sao có thể chờ đợi cho đảng chí, đảng chí là Chủ tịch nước, quan còn to hơn tôi mà!”.

“Hồ Chí Minh lại nói: “Các đảng chí đã ký hiệp ước với Trung Quốc, nhân tôi ở đây, chúng tôi cũng muốn ký mật hiệp ước!” Stalin nói: “Thế người ta hỏi đảng chí từ đâu ra? Chúng tôi gì thích như thế nào?”

Trích từ sách

Tôi làm sao có thể chờ đợi cho đảng chí, đảng chí là Chủ tịch nước, quan còn to hơn tôi mà Stalin nói với Hồ Chí Minh, 1950

“Hồ Chí Minh nói: “Đều đó rất đẹp, đảng chí cho chiếc máy bay cho tôi lên một vòng trên trời, sau đó cho người ra sân bay đón tôi, đưa mật tin trên báo, không được sao?”.

“Stalin c i l n nói: “Đó là quá s c t ng t ng đ c b êt c a ng i ph ng Đông các anh.”

H Tr ng ghi ti p là “R t nhi u ng i đ ti c cũng đ u c i vang lên.”

Chi tiết này ch ng t cu c đ i tho i gi a H Chí Minh và Stalin là công khai tr c m t m i ng i. Nh ng xét toàn b ng i ta th y Stalin t ra r t l nh nh t, không tôn tr ng H Chí Minh, đã m a mai khi tr l i nh ng câu h i nghiêm chỉnh và quan tr ng c a h H . Không nh ng th Stalin còn đ em nh ng đ ngh c a H ra làm trò c i cho nh ng ng i có m t trong bu i chiêu đ i và th ng th ng t ch i nh ng l i yêu c u c a h H , trong đó có đ ngh ký m t hi p là đ i u ông này r t mong mu n.

T i sao vậy? Theo Tr ng Qu ng Hoa “Stalin lo l ng H Chí Minh là ng i theo ch nghĩa dân tộc, là Ti Tô th hai.”

Nh ng đ c k h n, ng i ta th y hai đ i u. M t là Stalin có ch tr ng mu n H Chí Minh đ y s m h n và m nh h n cách m ng xã h i và kinh t thay vì ch lo đánh Pháp đ s m ti n t i ch nghĩa vô s n và hai là Stalin đã cùng Mao Tr ch Đông, và ngay c tr c đó không lâu, L u Thi u K trong m t chuy n đi bí m t sang Nga, đã t ng th o lu n và đ ng ý v i nhau v vai trò vi n tr cho C ng S n V êt Nam c a Trung Qu c r i. Đây là lý do chính và H Chí Minh khi đ c các lãnh đ o C ng S n Trung Qu c thu x p cho sang Nga ch là đ nghe m t chuy n đã đ c s p x p r i.

Riêng v cá nhân H Chí Minh, xuyên qua cu c đ i tho i này, ng i ta th y ph n nào b n ch t th c t , kiên nh n, ch u đ ng, quy n bi n đ n đ l i m, s n sàng dùng nh ng bi n pháp l a đ i nh ông đã th ng làm V êt Nam c a ông.

Cu i cùng thì chuy n đi Liên Xô c a H Chí Minh hoàn toàn th t b i, không giành đ c gì t phía Liên Xô, không đ c Stalin coi tr ng nh Mao Tr ch Đông đ t đây ông và Đ ng C ng S n V êt Nam ph i nghe và hoàn toàn trông c y vào vi n tr c a Trung Qu c. V n m nh c a Đ ng C ng S n Vi t Nam nói riêng và v n m nh c a dân t c Vi t Nam cũng nh lãnh th Vi t Nam nói chung, có th đã b quy t đ nh ngay t chuy n đi c a H Chí Minh này.

Nói nh v y là vì khi làm c v n b t bu c chuyên gia Trung Qu c ph i nghiên c u đ a hình, đ a đi n, các cao đi m chi n thu t, chi n l c, tr c l giao thông cùng các ti m năng khác có th khai thác... b ng chính tại m t và kh i óc c a mình, ch a k khi h v ch và làm đ ng và khi khí gi i, quân trang quân đ ng đ c, v t qua biên gi i, ch sang cho Vi t Minh. Các cao đi m chi n l c, các c t m c biên gi i h n khó l t qua con m t c a các chuyên gia quân s Trung Qu c ngay t th i đi m này đ chuy n v cho Trung ng Đ ng c a h , không c n ph i đ i t i b n ch c năm sau.

Th hai: Vi n tr cho Vi t Nam không ph i ch vì nhu c u c a V êt Nam mà c Trung C ng vì Trung C ng cũng có nhu c u đánh đ u i quân Pháp nh m b o đ m biên gi i phía Nam c a mình ch ng l i tàn đ c a Trung Hoa Qu c Dân Đ ng.

Đi u này cũng đ c các tác gi nói t i. Chi n đ ch Đông B c và sau này đánh Tây B c và sang Lào thay vì đ ng b ng sông H ng mà các c v n Trung Qu c đã b t ép các nhà ch huy quân s Vi t Minh ph i ch p nh n cũng nh m mục tiêu này.

Th ba: Có m t s khác b êt v ch tr ng chi n l c và chi n thu t gi a các c v n Trung Qu c và các t ng tá Vi t Minh, trong đó có m c tiêu t n công nh đánh đ tiêu đ êt đ ch hay đánh đ chi m các c đi m hay các th tr n, đ a đi m t n công, đánh n i nào tr c, Cao B ng hay Đông Khê, đ ng b ng sông H ng hay Lai Châu, Tây B c và Lào, đánh nh ng v n ph i l u tâm t i hoàn c nh c a các chi n sĩ anh em, đ ng bào c a mình hay đánh đ th ng v i b t c giá nào.

H Chí Minh bàn b c v i t ng Tr n Canh c chi n đ ch biên gi i

Cu i cùng các c v n Trung C ng khi không thuy t ph c các t ng tá Vi t Minh đã luôn luôn báo cáo v cho Trung ng Đ ng C ng S n Trung Qu c và Mao Tr ch Đông đ Trung ng Đ ng C ng S n Trung Qu c liên l c v i Trung ng Đ ng C ng S n Vi t Nam và H Chí Minh và cu i cùng các c v n Trung Qu c đã luôn luôn th ng th . Ch tr ng c a h đã đ c H Chí Minh và Trung ng Đ ng C ng S n V êt Nam ch p nh n, đ ng th i may m n cho họ, k t qu đã là chi n th ng.

Đ c các bài này ng i ta có c m t ng là các chi n th ng c a Vi t Minh t Đông B c đ n Đi n Biên Ph hoàn toàn là do công lao c a các c v n Trung Qu c, t đ u đ n cu i, t ho ch đnh

chi n l c, l a ch n đ a đi m d đánh đ n tr c ti p tham gia theo dõi, ch huy tr n đánh và tr c ti p can thi p ngay khi c n.

Ch ng h n nh trong chi n đ ch V êt B c, Tr n Canh và Vi Qu c Thanh đã nghiên c u t m phòng tuy n Qu c L 4 c a Pháp đ đ a ra đ ngh đánh Đông Khê tr c thay vì Cao B ng.

Đ ngh này đã đ c H Chí Minh lúc đó lên th sát m t tr n, tr c ti p phê chu n thay vì qua T ng T L nh Võ Nguyên Giáp. Ông H còn ch th thêm r ng :”Chi n đ ch này ch đ c th ng, không đ c thua!”, đúng nh ch tr ng c a Tr n Canh. Lý do là vì H Chí Minh đã quen Tr n Canh t lâu tr c đó, t năm 1925 - 26, đã yêu c u Mao Tr ch Đông c Tr n Canh sang giúp và tin c y Tr n Canh đ ng th i bi t rõ nhu c u Trung Vi n.

Ch đ c th ng, không đ c thua hay th ng b ng b t c giá nào, b t k s hy sinh c a binh sĩ là ch tr ng c a Tr n Canh, khác v i ch tr ng c a Võ Nguyên Giáp và c a Trung Đoàn Tr ng Trung Đoàn 174 Đ ng Văn Vi t.

Trong tr n Đông Khê khi v Trung Đoàn Tr ng này vì b đ i th ng vong quá nhi u đ nh rút lui, Vi Qu c Thanh đã đi n tho i cho c v n Tr ng Chí Thi n c a trung đoàn này, thúc đ y v ch huy c a trung đoàn này, đi u chinh b trí và đánh ti p.

Gi a Tr n Canh và Võ Nguy n Giáp t i ngày 4 tháng 10 năm 1950 cũng đã tranh cãi n ng qua đi n tho i khi quân Vi t Minh t n công chi m núi C c Xá sau ba ngày liên ti p và b th êt h i n ng, B Ch Huy Ti n Ph ng Vi t Minh ra l nh cho b đ i t m ng ng t n công đ ngh ng i ch nh đ n.

Tranh cãi n ng qua đi n tho i đ n đ Tr n Canh có lúc đã nói to: “N u tr n này không đánh n a thì tôi xin cu n gói chu n.” và nói ti p: “Vào gi phút then ch t này, b ch huy mà dao đ ng thì chôn vùi th i c r t t đ chi n đ ch th ng l i,” đ ng th i đ p mạnh đi n tho i xu ng.

Nh ng r i sau đó Tr n Canh đã liên l c th ng v i H Chí Minh và Đ ng C ng S n Trung Qu c.

K t qu là H Chí Minh đã ra l nh cho b đ i ti p t c, còn Mao Tr ch Đông thì khuy n cáo “ph i nhanh chóng tiêu d êt đ ch cho dù th ng vong quá l n cũng không nên quá lo, không nên dao đ ng.” (trang 41)

Nh ng chi ti t này T ng Giáp và Trung Đoàn Tr ng Trung Đoàn 174 là nh ng nhân ch ng còn s ng có th m quy n xác hay ph nh n, đ ng th i cũng có quy n gi im l ng.

Th T : Trong vi c giúp Vi t Minh hu n luy n và t ch c l i quân đ i, các c v n Trung C ng còn giúp và r t có th đã áp l c các nhà lãnh đ o c a h th c hi n m t cu c ch nh hu n v i ch dùng trong tài li u là ch nh quân chính tr .

Công tác này đã đ c các c v n Trung C ng l u ý t ngay nh ng ngày đ u, nh ng mãi đ n mùa hè và mùa thu năm 1953 m i tr thành qui mô toàn di n.

Chi n d ch ch nh hu n quân s , chính tr qui mô này đã đ c ph i h p v i phong trào c i cách ru ng đ t lúc này đang đ c ti n hành c các c đ a c a Vi t Minh v Vi t B c. Nh ng sĩ quan xu t thân là các sinh viên, h c sinh, nh ng thành ph n trí th c, quan l i, t s n đã tham gia V Qu c Đoàn t nh ng ngày đ u c a cu c kháng chi n do Vi t Minh lãnh đ o thu n tủy ch v i yêu n c, không còn đ c ph c v nh x a n a. Ngay danh x ng V Qu c Đoàn cũng b thay th .

Trên đây ch là m t vài nh n xét mà ng i đ c tài li u này trong m t th i gian ng n g i có đ p đ c. Hy vọng tác ph m này s đ c ph bi n h n và đ c nhi u ng i đ c h n, nh t là nh ng ng i đ c các tác gi b ng cách này hay b ng cách khác nói t i, h u có th đóng góp thêm s th c v m t giai đ o n c c k khó khăn và c c k t nh nh ng không ph i là không có nh ng nét đ p riêng c a l ch s c a ng i Vi t.

V tác gi :Ông Ph m Cao D ng l y b ng ti n sĩ s h c Đ i h c Paris, và d y i nhi u đ i h c t i Sài Gòn tr c 1975. Sau khi sang M , ông d y v l ch s , ngôn ng Vi t Nam m t s tr ng t i Nam California tr c khi v h u.

Bài vi t nêu quan đ i m riêng c a tác gi . Quý v có ý ki n v bài vi t này, xin g i th cho BBC

Tệp sách nhân mnh c vn Trung Quốc đóng vai trò lớn tại Đin Biên Ph

Tác Giả: Phm Cao Dng

Thứ Sáu, 06 Tháng 2 Năm 2009 14:32

địa chỉ [vietnamese@bbc](mailto:vietnamese@bbc.co.uk).co.uk hoặc dùng hộp tin ích bên phải.